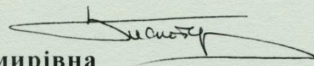

351.82 : 343.9.024 : 336.7(4;477)(043)
Б 65

Міністерство освіти і науки України
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ НАФТИ І ГАЗУ

БИСАГА Катерина Володимирівна

УДК 351.82:[343.9.024-048.66:336.7](4:477)(043.3)

**ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ
(ВІДМИВАННЮ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ
ШЛЯХОМ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ**

25.00.01 – теорія та історія державного управління

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Івано-Франківському національному технічному університеті нафти і газу.

Науковий керівник – доктор наук з державного управління, професор **ГРИЦЯК Ігор Андрійович**, Київський університет імені Бориса Грінченка, декан факультету права та міжнародних відносин.

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління, доцент **КРАВЧЕНКО Сергій Олександрович**, Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування; кандидат наук з державного управління **ТВЕРДОХЛІБ Олександр Степанович**, Національна академія державного управління при Президентові України, доцент кафедри інформаційної політики та цифрових технологій.

Захист відбудеться *13 вересня 2018 року об 11 годині* на засіданні спеціалізованої вченої ради К 20.052.07 Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу за адресою: 76010, м. Івано-Франківськ, вул. Короля Данила, 13, к. 12-21.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу за адресою: 76019, м. Івано-Франківськ, вул. Карпатська, 15.

Автореферат розісланий *4 серпня 2018 року*.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

АГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

ь теми. Необхідність розвитку національної системи державного управління у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, особливо гостро постає в умовах активізації України в євроінтеграційних та глобалізаційних процесах, де мають місце різні прояви транснаціональної злочинності.

Успішність реалізації положень Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом безпосередньо залежить від подолання корупції, хабарництва, фінансування тероризму тощо, які підживлюються фінансовими ресурсами, отриманими від легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом. Ці негативні суспільні явища можуть бути подолані завдяки застосуванню європейського досвіду протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Проблеми боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, у поєднанні корупцією та іншими подібними злочинами стали об'єктом наукових розробок в останні десятиліття як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників, які представляють загалом класичні галузі науки – економічну, юридичну, соціологічну тощо. До теоретичних здобутків з означених проблем, які використані в дисертаційному дослідженні, належать праці таких дослідників, як Р. Баранов, О. Бережний, С. Бичкова, В. Білошапка, М. Борець, О. Боришкевич, О. Вашенко, Л. Виноградов, Н. Гаража, К. Гарашук, О. Глушенко, С. Дмитров, А. Єжов, Д. Каленюк, Т. Качка, О. Київець, В. Коваленко, Я. Котляревський, І. Краснова, Л. Левченко, М. Лошицький, В. Мандибура, Т. Медвідь, О. Меренкова, Н. Орловська, Д. Павлов, К. Сотникова, Б. Сюркало, М. Удовик та ін.

Останнім часом зазначені проблеми досліджуються і представниками науки державного управління, праці яких також використані в дисертаційному дослідженні. Зокрема йдеться про наукові здобутки таких дослідників, як В. Бакуменко, В. Баштанник, І. Грицяк, Д. Дзвінчук, В. Дзюндзюк, Г. Дмитренко, О. Коротич, С. Кравченко, М. Кривонос, В. Малиновський, Н. Мельтохова, М. Миронова, А. Михненко, Г. Одінцева, О. Оржель, Л. Приходченко, О. Радченко, О. Рудік, В. Стрельцов, Ф. Терханов, О. Шаптала та ін.

Вагомий внесок в розробку національних та міжнародних систем протидії відмиванню доходів, отриманих злочинним шляхом, внесли такі закордонні вчені, як Р. Бейкер, Ф. Бретт, М. Васмайер, Дж. Волкер, І. Гангулі, М. Гілмор, Дж. Гросман, Е. Дункан, Дж. Жданович, Н. Звайтес, А. Ізмаїл, Д. Кар, М. Каттенберг, М. Коларова, К. Коттке, М. Леві, В. Мітсілегас, Дж. Модінгер, Р. Нобле, Т. Рейтер, Н. Ридер, Дж. Робінсон, Р. Седдіг, Дж. Тоні, Б. Унгер, І. Фендекова, Дж. Фендо, Г. Чанг та ін.

Проте серед наукових робіт практично відсутні такі, в яких безпосередньо і комплексно досліджувалися б проблеми державного управління та регулювання, пов'язані з європейським та міжнародним досвідом протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане в рамках науково-дослідної роботи кафедри публічного управління та адміністрування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу "Публічне врядування в Україні в умовах європейської інтеграції" (номер держреєстрації 0118U005403), де автором, як виконавцем, проаналізовано становлення і розвиток національної системи протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, як складової державного управління.

Мета і завдання дослідження. *Метою* дисертаційного дослідження є наукове обґрунтування розвитку національної системи державного управління у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом на основі європейського досвіду.

У дисертаційній роботі поставлено такі *завдання*:

- з'ясувати сутність державного управління протидією легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом (ПВД), як чинника фінансово-економічної безпеки та уточнити понятійно-категоріальний апарат за темою дослідження;

- відтворити історичну хронологію правового закріплення міжнародних стандартів та європейських вимог у сфері ПВД;

- узагальнити характерні особливості державного управління в сфері ПВД у державах-членах Європейського Союзу;

- виявити основні ознаки та категорії публічних діячів для їх ідентифікації як особливих об'єктів фінансового моніторингу в системі державного управління.

- проаналізувати становлення і розвиток національної системи ПВД як складової державного управління та розкрити особливості застосування фінансового моніторингу;

- сформулювати пропозиції щодо визначення стратегічних напрямів подальшого удосконалення державного управління у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Об'єктом дослідження є фінансова сфера, в якій незаконні фінансові операції негативно впливають на фінансово-економічну безпеку держави.

Предметом дослідження є державне управління у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, в контексті європейського досвіду для України.

Методи дослідження. З метою виконання завдань дослідження використано низку дослідницьких методів, а саме: контент-аналізу – для дослідження джерельної бази (фахової літератури, міжнародних, європейських та національних правових актів, науково-теоретичних досліджень, включаючи друковані та електронні ресурси), змістового наповнення сайтів і порталів, виявлення тематики, пов'язаної із державним управлінням у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом (ПВД); історичного аналізу і синтезу – для відтворення історичної хронології правового закріплення міжнародних стандартів та європейських вимог у сфері ПВД; порівняльного аналізу, аналогії та

екстраполяції – для виявлення схожостей і відмінностей у міжнародних, європейських та національних правових актах у сфері ПВД; системного, структурного та функціонального аналізу – для розкриття сутності фінансового моніторингу як ключового елементу національної системи протидії легалізації (відмиванню) злочинних доходів; методу класифікацій – для встановлення етапності та вимірності розвитку національної системи протидії легалізації (відмиванню) злочинних доходів, та визначення категорій публічних діячів для їх ідентифікації як особливих об'єктів фінансового моніторингу; інтерпретації та узагальнення – для формулювання висновків та вироблення пропозицій щодо стратегічних напрямів подальшого удосконалення державного управління у сфері протидії легалізації (відмиванню) злочинних доходів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в дисертації запропоновано теоретичне узагальнення та авторське розв'язання наукового завдання, суть якого полягає в науковому обґрунтуванні та забезпеченні розвитку національної системи державного управління у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, на основі європейського досвіду.

Найвагоміші результати, що становлять наукову новизну дослідження, полягають у тому, що в роботі:

уперше:

– обґрунтовано комплексний підхід до розвитку вітчизняної системи державного управління у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, який, на основі європейського досвіду, передбачає застосування відповідних міжнародних стандартів та європейських вимог, орієнтованих на запровадження ефективних способів і методів запобігання та протидії корупції як виду злочину, тісно пов'язаного з відмиванням злочинних доходів, та на виявлення публічних діячів для їх ідентифікації як особливих об'єктів фінансового моніторингу;

удосконалено:

– методологічний інструментарій діяльності вітчизняних державних органів у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, через впровадження принципів контролю і нагляду, відповідальності та взаємності і таких способів, як виявлення, ідентифікація, верифікація клієнтів, ведення обліку фінансових операцій та відомостей про їх учасників, обов'язкового звітування про них центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері ПВД/ФТ (протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення), а також подання додаткової та іншої інформації у випадках, передбачених Законом; з використанням різних методів управління, основним з яких є метод адміністративного впливу, та спеціальних методів типу правових і адміністративних обмежень та заборон (штрафи, обмеження, тимчасове припинення діяльності чи анулювання ліцензії, тимчасове відсторонення посадової особи тощо);

– трактування сутності протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, як умови фінансово-економічної безпеки, яка полягає передусім у державному регулюванні управлінських дій, спрямованих проти такої легалізації, що є кримінальним злочином, за який має наступати покарання;

набули подальшого розвитку:

– понятійно-категоріальний апарат науки державного управління, зокрема, поняття "державне управління у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом", яке трактується як таке, що має комплексний характер, оскільки об'єднує цілий ряд різних аспектів управління в їх взаємозв'язку, які базуються на загальних принципах державного управління та на принципах контролю і нагляду, відповідальності та взаємності, й є взаємопов'язаними з різними методами управління, застосовуваними суб'єктами державного управління в процесі використання правових і адміністративних обмежень та заборон (штрафи, обмеження, тимчасове припинення діяльності чи анулювання ліцензії, тимчасове відсторонення посадової особи тощо);

– виділення історичних етапів розвитку міжнародних стандартів та вимог щодо протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, зокрема, через відтворення історичної хронології їх правового закріплення в Конвенціях ООН, в інших міжнародно-правових актах та в директивах інституцій ЄС;

– узагальнення тенденцій становлення системи державного управління у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, в Україні, серед яких прослідковується постійна оцінка з боку міжнародних та європейських інституцій, зосередження на поєднанні боротьби з незаконними доходами із запровадженням методів запобігання та протидії корупції;

– стратегічні напрями формування дієвої національної системи державного управління у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, що передбачають: удосконалення насамперед антикорупційного та антилегалізаційного законодавства; реформування діючої в Україні системи повідомлення банками про підозру у відмиванні грошей та введення цивільно-правової і кримінальної відповідальності для банкірів, які порушують порядок повідомлення Держфінмоніторингу про такі підозри у відмиванні грошей їхніми клієнтами; визнання злочинами незаконних дій з інсайдерською інформацією та маніпулювання на фондовому ринку, забезпечення на належному рівні управління заблокованим або заарештованим майном, встановлення порядку авторизації доступу до заморожених коштів або інших активів, які були визначені як необхідні для здійснення зазначених витрат, як того вимагають міжнародні та європейські стандарти; вступ України до ФАТФ.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості застосування наукових положень і висновків у практичній діяльності посадових осіб державних органів, що діють у національній системі ПВД, а також у правотворчій діяльності з метою імплементації міжнародних стандартів та європейських вимог для подальших досліджень даної тематики та для розробки

відповідних навчальних програм у системі перепідготовки та підвищення кваліфікації посадових осіб органів державної влади.

Результати дисертаційного дослідження знайшли своє відображення: у правозастосовній діяльності Вищого спеціалізованого Суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ при наданні висновків щодо проектів відповідних законодавчих актів та з інших питань діяльності судових органів, вирішення яких потребує наукового забезпечення (акт про впровадження від 08.09.2017 р.); при розробці аналітичних документів з реформування галузі культури та в практичній діяльності Міністерства культури України, зокрема при підготовці законодавчих пропозицій щодо удосконалення конкурсної системи відбору кадрів та забезпечення реалізації норм антикорупційного законодавства (довідка про впровадження від 20.07.2017 р. № 2674/4/13-17); в оперативно-службовій діяльності підрозділів Головного управління контррозвідувального захисту інтересів держави у сфері економічної безпеки Служби безпеки України (лист від 08.09.2017 р. № 8/1/Б-606/5-11298); при розробці аналітичних документів та в практичній роботі Департаменту інформаційно-комунікаційних технологій виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) (довідка про впровадження від 24.07.2017 р. № 075-1260); в практичній роботі Четвертого київського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги – для підвищення правової свідомості, культури та освіченості в рамках підготовки й проведення у III кварталі 2017 р. правопросвітницького проекту "Школа активних громадян" для молоді (довідка про впровадження від 27.07.2017 р. № 143/17).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійним дослідженням автора. Висновки, пропозиції і рекомендації, зокрема й ті, що характеризують наукову новизну, зроблені автором особисто.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати дисертаційної роботи викладені в наукових доповідях і повідомленнях на таких комунікаційних заходах, як науково-практичні конференції, у т.ч. за міжнародною участю, а також на семінарах, круглих столах. Це, зокрема: VII міжнародна науково-практична конференція "Європейська наука та технології" (Мюнхен, 2014); щорічна науково-практична конференція "Підготовка фахівців у галузі знань "Державне управління": вимоги до змісту та відповідність сучасним викликам" (Київ, 2014); VIII Всеукраїнська науково-практична конференція "Актуальні проблеми державного управління на сучасному етапі державотворення" (Луцьк, 2014); XI Міжнародна наукова інтернет-конференція "Соціум. Наука. Культура" (Київ, 2015); Міжнародна науково-практична конференція "Особливості адаптації законодавства Молдови та України до законодавства Європейського Союзу" (Кишинів, 2015); Міжнародна наукова інтернет-конференція "Сучасна наука XXI століття" (Київ, 2015); Всеукраїнська науково-практична конференція "Теоретичний аналіз та наукові дослідження юридичної науки у XXI столітті" (Запоріжжя, 2016); 8 Міжнародна наукова конференція (Монреаль, 2016).

Публікації. Матеріали дисертаційного дослідження опубліковані у 18 наукових працях, зокрема у 7 статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях

України, 1 статті – у зарубіжному виданні, включеному до науково-метричних баз (Республіка Польща). 8 тезах, опублікованих за результатами науково-практичних конференцій та 2 інших виданнях.

Структура та обсяг роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів (дев'ять підрозділів), висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дисертації складає 219 сторінок, з них основного тексту – 184 сторінки. У тексті вміщено одну таблицю. Список використаних джерел налічує 209 найменувань, у т. ч. 61 – іноземною мовою.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У *вступі* обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено мету, основні завдання, об'єкт та предмет дисертаційного дослідження, методологічні основи дослідження, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, вказані положення, що складають наукову новизну, наукове та практичне значення дисертаційної роботи, наведено відомості щодо апробації та публікації результатів дослідження, вказано структуру та обсяг роботи.

У *першому розділі* – *"Теоретико-методологічні основи державного управління у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом"* – обґрунтовано методологічні засади дослідження, проаналізовано природу протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом (ПВД), через призму фінансово-економічної безпеки, досліджено понятійно-категоріальний апарат за темою дисертації, здійснено ретроспективний аналіз правового закріплення міжнародних стандартів у сфері ПВД та правового регулювання такої протидії в Україні.

На основі аналізу літературних і нормативних джерел розкрито суть ПВД, яка є умовою фінансово-економічної безпеки як однієї із складових національної безпеки. Адже, протидія легалізації (відмиванню) злочинних доходів – це одне з ключових питань національної безпеки кожної країни, оскільки злочинна діяльність з відмивання доходів складає системну загрозу не лише фінансовим ринкам, але й національній економіці загалом. Тому проти системної загрози для фінансових ринків і національної економіки в цілому має бути застосований системний підхід, який дасть змогу вникнути в сутність цієї проблеми.

Підкреслено доцільність дослідження проблем державного управління та регулювання в процесі ПВД через призму правового регулювання з боку держави, оскільки воно є однією з функцій державного управління. Державне регулювання в зазначеній сфері здійснюється державними органами, уповноваженими на управлінські дії від імені держави, та за допомогою відповідних форм, способів і методів.

Виявлено законодавчо закріплені у сфері ПВД принципи контролю і нагляду, відповідальності та взаємності, на основі яких застосовуються систематизовані способи владного впливу державних органів, якими є загальні та спеціальні методи державного управління. Констатовано, що чільне місце у сфері ПВД відведено адміністративним методам управління, оскільки вони передбачають заборони,

дозволи, регламентацію діяльності (інструкції, порядки, методики, стандарти, норми і т. ін.), створення або ліквідацію організаційних структур тощо.

На основі аналізу понять і категорій, що мають пряме відношення до дослідження, та відповідних узагальнень сформульовано авторські визначення окремих понять. Зокрема "державне управління у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом" трактується як таке, що має комплексний характер, оскільки об'єднує цілий ряд різних аспектів управління в їх взаємозв'язку, які базуються на загальних принципах державного управління та на принципах контролю і нагляду, відповідальності та взаємності, є взаємопов'язаними з різними методами управління, застосовуваними суб'єктами державного управління в процесі використання правових і адміністративних обмежень та заборон (штрафи, обмеження, тимчасове припинення діяльності чи анулювання ліцензії, тимчасове відсторонення посадової особи тощо); протидія легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, як умови фінансово-економічної безпеки, полягає передусім у державному регулюванні управлінських дій, спрямованих проти такої легалізації, що є кримінальним злочином, за який має наступати покарання;

Акцентовано увагу на те, що з метою протидії таким новим викликам міжнародної безпеки, як відмивання грошей і фінансування тероризму, міжнародне співтовариство застосувало комплексний підхід до формування міжнародних стандартів та їх практичного впровадження у сфері протидії цим негативним явищам. Закріплені в низці правових актів, відповідні стандарти є певними орієнтирами щодо встановлення обов'язків держав-учасниць з криміналізації відмивання незаконних доходів, створення національних систем виявлення, розслідування, попередження легалізації злочинних доходів, організації міжнародного співробітництва у цій сфері тощо.

Відтворення хронології закріплення міжнародних стандартів у сфері ПВД показало, що першим правовим актом, в якому питання ПВД закріплені, однак, лише концептуально, є Конвенція ООН проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин (Відень, 1988). На її основі прийнята Глобальна програма по боротьбі з відмиванням коштів, яка зобов'язувала держави-учасниці криміналізувати відмивання коштів, пов'язаних з доходами від незаконного обігу наркотиків. В 1990 р. були прийняті міжнародні стандарти ПВД, відомі як Сорок рекомендацій ФАТФ (Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей, англ. – FATF – Financial Action Task Force on Money Laundering).

Встановлено, що примусове забезпечення виконання заходів щодо боротьби з відмиванням злочинних коштів стало можливим після прийняття Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності та її протоколів (Палермо, 2000), Конвенції ООН проти корупції (Нью-Йорк, 2003), Стандартів Базельського комітету з банківського нагляду та Рекомендацій Вольфсбергської групи банків.

Наголошено, що правове регулювання у сфері ПВД почалося з моменту приєднання України в 1991 р. до Конвенції ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин. Членство України в Раді

Європи з 1995 р. активізувало її європейську та міжнародну діяльність, в тому числі і через долучення до боротьби з організованою злочинністю, про що свідчить підписання в 1997 р. Конвенції про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом та Європейської конвенції про взаємну допомогу в кримінальних справах. На виконання цих конвенцій було введено кримінальну відповідальність за відмивання злочинних доходів та внесені відповідні законодавчі зміни.

Підкреслено, що через недостатнє правове забезпечення ПВД ФАТФ у вересні 2001 р. включила Україну до т. зв. "чорного списку", а в лютому 2010 р. – до т. зв. "сірого списку", тобто до переліку країн зі стратегічними недоліками в системі ПВД. Після відповідного законодавчого удосконалення у сфері ПВД ФАТФ наразті припинила моніторинг і в жовтні 2011 р. виключила Україну із переліку країн, які мають стратегічні недоліки в ПВД/ФТ.

Звернено увагу на те, що державне управління протидією легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, носить комплексний характер, запозичений з міжнародних стандартів, і загалом отримало достатньо належну правову основу.

У другому розділі – "Європейський досвід державного управління у сфері протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом" – досліджено правове закріплення європейських вимог у сфері ПВД, проведено аналіз характерних особливостей ПВД у державах-членах ЄС, розкрито зміст різних категорій публічних діячів для їх ідентифікації як особливих об'єктів фінансового моніторингу.

Виявлено, що європейські вимоги у сфері ПВД поширюються у двох напрямках: на всі країни Європейського континенту та на держави-члени Європейського Союзу. Вони спрямовані на протидію потокам незаконних грошей, які можуть шкодити цілісності, стабільності та репутації фінансового сектора європейських країн і загрожувати, зокрема, внутрішньому ринку ЄС; стосуються системного розв'язання проблем легалізації (відмивання) грошей, фінансування тероризму та організованої злочинності, яке включає, крім подальшого розвитку підходу до кримінального права країн Європейського континенту, і зокрема на рівні ЄС, ще й цілеспрямованого і пропорційного запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей та фінансування тероризму.

Грунтовний аналіз конвенцій та директив дав змогу дійти висновків про те, що європейські вимоги у сфері ПВД для всіх європейських країн закладені в Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом (Страсбурзька конвенція, 1990) і в Конвенції Ради Європи про відмивання, виявлення, вилучення та конфіскацію доходів від злочинної діяльності та фінансування тероризму (Варшавська конвенція, 2005). Вимоги до ПВД у державах-членах ЄС закріплені в чотирьох директивах: про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей (1991); про внесення змін у директиву 1991 р. щодо запобігання використанню фінансової системи з метою відмивання грошей (2001); про запобігання використанню фінансової системи з метою відмивання коштів та фінансування тероризму (2005);

про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей та фінансування тероризму (2015).

Встановлено, що вищезазначені європейські конвенції та директиви містять відповідні вимоги, підходи та механізми, застосування яких урядами європейських країн сприяє становленню та розвитку національних систем державного управління у зазначеній сфері. Україна, враховуючи європейський досвід, також системно і послідовно застосовує положення європейських конвенцій та директив, застосовуючи комплекс підхід до запобігання та протидії корупції як виду злочину, тісно пов'язаного з відмиванням злочинних доходів, та виявлення публічних діячів для їх ідентифікації як особливих об'єктів фінансового моніторингу.

Вивчено зарубіжний досвід протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, у державах-членах ЄС, зокрема на прикладі Великобританії, Чехії і Словаччини. При цьому розкрито характерні особливості ПВД, здійснено їх узагальнення, акцентовано увагу на практиці функціонування в них спеціалізованих підрозділів.

Підкреслено, що протидія легалізації злочинних доходів у державах-членах ЄС у рамках загальної концепції боротьби з міжнародною організованою злочинністю має комплексний характер. Це означає, що в кримінальному праві і процесі відповідні положення урегульовують процедури різного роду заходів, спрямованих на виявлення та розкриття легалізації (відмивання) злочинних доходів, регламентують взаємодію контролюючих і правоохоронних органів, встановлюють порядок конфіскації злочинних доходів, притягнення винуватих осіб до відповідальності тощо. При цьому правове регулювання вказаної протидії в державах-членах ЄС має певні національні особливості. З іншого боку, застосування в цих країнах відповідних міжнародних стандартів у сфері ПВД певною мірою нівелюють ці особливості, уніфікуючи передусім принципи, способи, форми і методи такої протидії.

Розкрито особливості національних систем ПВД у Великобританії, Чехії і Словаччині. Великобританія, наприклад, створила одну з найефективніших систем протидії легалізації (відмиванню) злочинних доходів, яка є законодавчо деталізованою та інституційно забезпеченою. У Чехії за короткий період не лише національне законодавство у сфері ПВД адаптовано до європейського законодавства, але й створена потужна інституційна система забезпечення його реалізації, в якій чільне місце займають підрозділи з виявлення корупції та фінансової злочинності. Словаччина з часу вступу до ЄС, успішно здійснивши цілий ряд структурних реформ, і зокрема у сфері державних фінансів і податків, прийняла законодавчі акти, які значною мірою відображають стандарти законодавства ЄС у сфері ПВД.

Наголошується на характерних особливостях ПВД у державах-членах ЄС, якими є: наявність у кожній з них власного інституту ПВД, який забезпечується правовим регулюванням з дотриманням міжнародних стандартів та європейських вимог; ефективність боротьби з відмиванням коштів базується на обміні отриманою інформацією між всіма органами та особами, що здійснюють фінансовий

моніторинг; діяльність підрозділів фінансової розвідки в таких форматах, як адміністративний, правоохоронний, судовий або прокурорський та змішаний або гібридний, є відносно незалежною.

Проаналізовано європейське та вітчизняне законодавство стосовно осіб, яким довірені важливі державні функції у своїй країні чи за кордоном, а також щодо вищих посадових осіб у міжнародних організаціях, які загалом підпадають під категорію "політично значуща особа".

Встановлено, що в українському законодавстві відсутнє поняття "політично значуща особа", натомість використовується категорія "публічні діячі". Існуюча відмінність зумовлена бажанням законодавця підсилити національну систему запобігання та протидії відмиванню корупційних активів, оскільки категорія "публічні діячі" є ширшою за категорію "політичні діячі". Корупція в системі державної влади України та вагомість корпоративно-кланових зв'язків у середовищі державних чиновників стали причиною законодавчого встановлення 3-річного терміну уповноваження публічними функціями національних публічних діячів, що є значно більшим часовим відрізком, ніж у країнах Євросоюзу.

У третьому розділі – "Напрями удосконалення державного управління у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, в Україні з урахуванням європейського досвіду" – досліджено процеси становлення й розвитку національної системи ПВД та розкрито основний зміст фінансового моніторингу як її ключового елемента, розглянуто потенційні стратегічні напрями подальшого удосконалення протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Підкреслено, що формування національної системи ПВД почалося з часу становлення України як самостійної та незалежної держави і складає три етапи: становлення – 1991-2000 рр., застою – 2001-2010 рр. і розвитку – 2011 – наш час. Кожен з цих етапів характеризується певними показниками, основними з яких є правові (регулятивні) та інституційні, які є результатом швидше впливу і тиску на українську систему ПВД з боку ФАТФ та Комітету MONEYVAL, а ніж внутрішнього саморозвитку системи.

Грунтовний аналіз Концепції розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму на 2005-2010 рр., Стратегії розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму на період до 2015 р., Стратегії розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення на період до 2020 р. та Плану заходів на 2017-2019 рр. з її реалізації, показав, що в Україні визначено комплекс заходів законодавчого, організаційного та інституційного характеру, спрямованих на забезпечення стабільного та ефективного функціонування національної системи ПВД.

Наголошено, що удосконалення, подальший розвиток національної системи ПВД/ФТ має здійснюватися з урахуванням сучасних реалій, на основі системних і

комплексних досліджень досвіду протидії злочинним доходам в Євросоюзі, результати яких можуть бути трансформовані і реалізовані в Україні лише з урахуванням її національних особливостей забезпечення процесу ПВД/ФТ.

Встановлено, що в процесі фінансового моніторингу дії суб'єкта контролю, які є протидією легалізації (відмиванню) злочинних доходів, спрямовані на об'єкт фінансового моніторингу, тобто на дії з активами, пов'язані з відповідними учасниками фінансових операцій, які їх проводять, за умови наявності ризиків використання таких активів з метою легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, а також на будь-яку інформацію про такі дії чи події, активи та їх учасників.

Фінансовий моніторинг включає два види моніторингу: державний фінансовий моніторинг та первинний фінансовий моніторинг. Він також є системою, яка включає такі елементи, як: внутрішній фінансовий моніторинг, обов'язковий фінансовий моніторинг, об'єкт фінансового моніторингу і тасмнищо фінансового моніторингу. Система фінансового моніторингу, яка складається з первинного та державного рівнів, охоплює фактично всіх надавачів фінансових послуг і передбачає тісну взаємодію різних міністерств та відомств, які відіграють специфічну, визначену законодавством роль у єдиній системі.

Акцентується увага на тому, що відведена в національній системі ПВД/ФТ ключова роль Держфінмоніторингу, який є центром для отримання та аналізу повідомлень про підозрілі операції та іншої інформації про відмивання коштів, пов'язаних предикатних злочинів і фінансування тероризму, та для розповсюдження результатів цього аналізу, ґрунтується не лише на закордонному досвіді, але й на вимогах міжнародних та європейських правових актів. Держфінмоніторинг України відноситься до "адміністративного типу" фінансової розвідки, оскільки немає "повного циклу" щодо виявлення фактів відмивання коштів, а здійснюється лише частина етапів протидії відмиванню. Він також не є ні наглядовим, ні контролюючим органом, а функціонує у взаємодії з фінансовим та визначеним сегментом нефінансового сектору, а також з національними правоохоронними органами і міжнародними інститутами, які функціонують як суб'єкти міжнародної системи ПВД/ФТ.

Наголошується, що ефективність ПВД безпосередньо залежить від того, наскільки узгодженим буде функціонування таких елементів національної системи ПВД/ФТ, як фінансовий моніторинг, адміністративно-правова, кримінально-правова та оперативно-розшукова діяльність. Поряд з цим національна система ПВД/ФТ потребує постійного вивчення, подальшого розвитку та удосконалення.

Акцентується увага на тому, що на сучасному етапі свого розвитку національна система ПВД/ФТ потребує в контексті стратегічних напрямів свого подальшого удосконалення відповідного оновлення, і насамперед через розроблення ефективної системи заходів, якими можуть бути: удосконалення вже існуючого законодавчо закріпленого механізму регулювання та нагляду за суб'єктами первинного фінансового моніторингу з боку Держфінмоніторингу та державних регуляторів – Національного банку, Міністерства фінансів, Міністерства

юстиції, Міністерства інфраструктури, Міністерства економічного розвитку і торгівлі, Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг; створення ефективної системи взаємодії між Держфінмоніторингом, державними регуляторами й правоохоронними органами та впровадження ефективних форм і методів, що відповідатимуть міжнародним стандартам та європейським вимогам.

Встановлено, що певні заходи, спрямовані на подальше удосконалення ПВД, здійснюються вже зараз. Зокрема, з метою імплементації норм четвертої Директиви ЄС та норм Регламенту ЄС "Про інформацію, що супроводжує грошові перекази" (2015) Міністерство фінансів України підготувало законопроект "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення", який Держфінмоніторинг оприлюднив 10 серпня 2017 р. на своєму сайті. Проект передбачає концептуально новий підхід до проведення суб'єктом первинного фінансового моніторингу процедури фінансового моніторингу. Також Держфінмоніторингом розроблено Стратегію розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення на період до 2020 року, яка ґрунтується на комплексному підході.

Зроблено висновок про те, що стратегічними напрямками подальшого удосконалення протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, в Україні можуть бути ті, завдяки яким буде досягнуто: удосконалення антикорупційного та антилегалізаційного законодавства; визнання злочинами незаконних дій з інсайдерською інформацією та маніпулювання на фондовому ринку, забезпечення на належному рівні управління заблокованим або заарештованим майном, встановлення порядку авторизації доступу до заморожених коштів або інших активів, які були визначені як необхідні для здійснення зазначених витрат, як того вимагають міжнародні та європейські стандарти; переосмислення діючої в Україні системи повідомлення банками про підозру у відмиванні грошей та введення цивільно-правової і кримінальної відповідальності для банкірів, які порушують порядок повідомлення Держфінмоніторингу про такі підозри у відмиванні грошей їхніми клієнтами; реформування системи розшуку майна; вступ України до ФАТФ.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено вирішення наукового завдання, що полягає в науковому обґрунтуванні та забезпеченні розвитку національної системи державного управління у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, на основі європейського досвіду. Узагальнення результатів дослідження дало підстави сформулювати низку висновків і рекомендацій, що мають теоретичне і практичне значення.

1. З'ясовано сутність державного управління у сфері протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, як чинника фінансово-економічної безпеки, який має комплексний характер, оскільки об'єднує цілий ряд різних аспектів управління в їх взаємозв'язку, що базуються на загальних принципах державного управління та на принципах контролю і нагляду, відповідальності та взаємності, в різних організаційно-правових формах, основною з яких є фінансовий моніторинг, та у такі способи, як виявлення, ідентифікація, верифікація клієнтів, ведення обліку фінансових операцій та відомостей про їх учасників, обов'язкового звітування про них центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері ПВД/ФТ, а також подання додаткової та іншої інформації у випадках, передбачених законодавством. Уповноважені державні органи також використовують різні методи державного управління, основним з яких є метод адміністративного впливу, та спеціальні методи типу правових і адміністративних обмежень та заборон (штрафи, обмеження, тимчасове припинення діяльності чи анулювання ліцензії, тимчасове відсторонення посадової особи тощо).

2. Відтворено історичну хронологію правового закріплення міжнародних стандартів та європейських вимог у сфері ПВД, в результаті чого встановлено, що міжнародні стандарти ПВД містяться в Конвенції ООН проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин (Віденська конвенція, 1988), Глобальній програмі по боротьбі з відмиванням коштів, Рекомендаціях ФАТФ, Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності та її протоколах (Палермська конвенція, 2000), Конвенції ООН проти корупції (Нью-Йорк, 2003), Стандартах Базельського комітету з банківського нагляду та Рекомендаціях Вольфсбергської групи банків. Міжнародними стандартами протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, є зразки, еталони та моделі діяльності відповідних державних органів у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, чи результатів цієї протидії, що закріплені в міжнародних правових актах.

3. Встановлено, що європейські вимоги до протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, поширюються на всі країни Європейського континенту та на держави-члени ЄС. Перші вимоги до ПВД на основі концепції комплексного підходу до протидії легалізації злочинних доходів були закладені в 1990 році Конвенцією Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом (Страсбурзька конвенція). У 2005 році концепція комплексного підходу до протидії легалізації злочинних доходів знайшла своє відображення в Конвенції Ради Європи про відмивання, виявлення, вилучення та конфіскацію доходів від злочинної діяльності та фінансування тероризму (Варшавська конвенція). Для держав-членів ЄС вимоги до ПВД закріплювалися поступово, кількома директивами, а саме: першою Директивою про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей (1991); спільною (другою) Директивою Європарламенту і Ради, яка вносить зміни в Директиву Ради 91/308/ЄС щодо запобігання використанню фінансової системи з метою

відмивання грошей (2001); спільною (третьою) Директивою Європарламенту і Ради "Про запобігання використанню фінансової системи з метою відмивання коштів та фінансування тероризму" (2005) та спільною (четвертою) Директивою Європейського Парламенту і Ради про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей та фінансування тероризму (2015).

Узагальнено характерні особливості державного управління в сфері ПВД у державах-членах Європейського Союзу, чим доведено, що кожна з держав-членів ЄС має власну систему державного управління у сфері протидії легалізації злочинних капіталів. Основою ефективного функціонування цієї системи в державах-членах ЄС є такі складові, як: потужне правове забезпечення, гармонізоване з міжнародними стандартами та європейськими вимогами; оперативний обмін отриманою інформацією між всіма органами та особами, що здійснюють фінансовий моніторинг; діяльність підрозділів фінансової розвідки по збору, аналізу та поширенню інформації щодо ознак легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом.

4. Виявлено основні ознаки публічних діячів для їх ідентифікації як особливих об'єктів фінансового моніторингу в системі державного управління, до яких зокрема належать: фізичні особи, важливі державні функції, які довірені фізичній особі зараз чи були довірені раніше, та законодавчо встановлений трьохрічний термін уповноваження публічними функціями публічних діячів. Публічні діячі поділяються на такі категорії, як національні публічні діячі, іноземні публічні діячі, міжнародні публічні діячі та пов'язані особи і близькі особи.

5. Проаналізовано становлення і розвиток національної системи ПВД як складової державного управління та розкрито особливості застосування фінансового моніторингу. Встановлено, що в процесі свого становлення і розвитку національна система ПВД пройшла три етапи: становлення – 1991-2006 рр., застою – 2004-2009 рр. і розвитку – 2010 – наш час. Характерною особливістю цих процесів і етапів було те, що вони супроводжувалися постійною опікою і навіть тиском з боку міжнародних та європейських інституцій, завдяки яким система набула сучасного зразка, поступово застосовуючи в своїй діяльності міжнародні стандарти та європейські вимоги. В останні кілька років під впливом та у співпраці із зазначеними інституціями національна система ПВД/ФТ зосередилася на поєднанні боротьби з відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом, із запровадженням ефективних методів запобігання та протидії корупції, оскільки ці два види злочинів тісно пов'язані між собою.

Розкрито особливості застосування фінансового моніторингу як ключового елемента національної системи ПВД та виявлено такі його основні можливості: акумулювати, обробляти та систематизувати величезну кількість інформації про діяльність фізичних та юридичних осіб та рух грошових коштів між ними, що надходить від його суб'єктів та правоохоронних органів; всебічно аналізувати фінансові операції, стосовно яких виникають підозри в тому, що вони здійснюються з метою легалізації злочинних доходів і фінансування тероризму; оперативно одержувати (через Держфінмоніторинг та його підрозділи) інформацію з

відповідних баз даних державних органів, необхідну для аналізу та оцінки ефективності заходів, що вживаються для запобігання та протидії легалізації злочинних доходів і фінансуванню тероризму. При цьому встановлено, що фінансовий моніторинг – і у формі державного, і у формі первинного – є також найбільш дієвим способом протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом.

6. Сформульовано пропозиції щодо визначення стратегічних напрямів подальшого удосконалення державного управління у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, на основі комплексного підходу, суть яких полягає в необхідності:

- удосконалення насамперед антикорупційного та антилегалізаційного законодавства;
- реформування діючої в Україні системи повідомлення банками про підозру у відмиванні грошей та введення цивільно-правової і кримінальної відповідальності для банкірів, які порушують порядок повідомлення Держфінмоніторингу про такі підозри у відмиванні грошей їхніми клієнтами;
- визнання злочинами незаконних дій з інсайдерською інформацією та маніпулювання на фондовому ринку, забезпечення на належному рівні управління заблокованим або заарештованим майном, встановлення порядку авторизації доступу до заморожених коштів або інших активів, які були визначені як необхідні для здійснення зазначених витрат, як того вимагають міжнародні та європейські стандарти;
- вступ України до ФАТФ.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Бисага К.В. Місце та роль фінансової розвідки у структурі органів фінансового моніторингу Великобританії / К.В. Бисага // Часопис Хмельницького університету управління та права : Університетські наукові записки. – Хмельницький, 2014. – Випуск № 4 (52). – С. 223–229.
2. Бисага К.В. Фінансовий моніторинг і схеми "відмивання коштів" публічними особами в Україні / К.В. Бисага // Часопис Хмельницького університету управління та права : Університетські наукові записки. – Хмельницький, 2015. Випуск № 4 (56). – С. 158–169.
3. Bysaha K.V. The definition of "money laundering" in the international law and Ukrainian legislation and approaches to understanding / K.V. Bysaha // Wschonieoeuropejskie Czasopismo Naukowe (East European Journal), Nauki prawne. – № III, 2015 (Warsaw, Poland) – P. 76–84.
4. Бисага К.В. Правові та інституційні заходи протидії відмиванню доходів і фінансуванню тероризму у Словацькій республіці / К.В. Бисага // Інвестиції:

практика та досвід : Науково-практичний журнал. – К., 2016. – Випуск № 3. – С. 91–95.

5. Бисага К.В.. Національна система запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення України: етапи становлення й розвитку / К.В. Бисага // Держава та регіони. Серія: Державне управління. Науково-виробничий журнал. – 2016. – № 1 (53). – С. 37–49.

6. Бисага К.В. Нормативно-правове регулювання в Європейському Союзі протидії відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та розповсюдження зброї масового знищення (наднаціональний рівень). / К.В. Бисага // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія "Державне управління". – 2016. – № 3 (82). – С. 35–42.

7. Бисага К.В. Україна і МАНІВЕЛ: процедури оцінювання відповідності національної системи ПВД/ФТ міжнародним стандартам / К.В. Бисага // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія "Управління". – 2016. – Випуск 4. – С. 133–146.

8. Бисага К.В. Регулювання та інституційне забезпечення протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом (на прикладі досвіду Чехії) / К.В. Бисага // Державне будівництво : електронне наукове фахове видання ХарРІДУ. – 2017. – Випуск 2. – Режим доступу : <http://www.kbuara.ua/vydavn/index.html>

Опубліковані праці апробаційного характеру

9. Bysaha K.V. The experience that Ukraine could take from the UK in the fight against the problem of misappropriation of public funds by officials / K.V. Bysaha // European Science and Technology : materials of the VII international research and practice conference, Munich, October 16th – 17th, 2014 / publishing office Vela Verlag Waldkraiburg. – Munich, Germany, 2014. – P. 133–137.

10. Бисага К.В. Система контролю банківської сфери щодо відмивання коштів, отриманих злочинним шляхом, органами державної влади Великобританії / К.В. Бисага // Підготовка фахівців у галузі знань "Державне управління": вимоги до змісту та відповідність сучасним викликам : матеріали щорічної науково-практичної конференції за міжнародною участю (Київ, 6-7 листопада 2014 р.) / за заг. ред. Ю.В. Ковбасюка, М.М. Білинської, В.М. Сороко. – К. : НАДУ, 2014. – С. 19–21.

11. Бисага К.В. Питання необхідності вдосконалення законодавства України щодо незаконного привласнення державних коштів чиновникам / К.В. Бисага // Актуальні проблеми державного управління на сучасному етапі державотворення: матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (Луцьк, 27 листопада 2014 р.) / за наук. ред. Т.М. Литвиненко, В.Я. Малиновського. – Луцьк : СПД Гадяк Жанна Володимирівна, 2014. – С. 51–53.

12. Бисага К.В. Стратегія оцінки ризиків щодо легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом або фінансування тероризму (досвід уряду Великобританії) / К.В. Бисага // Матеріали XI Міжнародної наукової інтернет-конференції 19-21 січня 2015 року "Соціум. Наука. Культура". – К., 2015. – С. 37–46.

13. Бисага К.В. Ідентифікація політично значущих осіб (ПЕП) / К.В. Бисага // "Особенности адаптации законодательства Молдовы и Украины к законодательству Европейского Союза" : Международная научно-практическая конференция (Кишинев, 27-28 марта 2015 г.) / организационный комитет: В. Бужор [и др.]. – Кишинев, 2015 (Tigor, "Cetatea de Sus"). – С. 101–105.

14. Бисага К.В. Політично значущі особи: міжнародний досвід / К.В. Бисага // Матеріали XI Міжнародної наукової інтернет-конференції 10-12 червня 2015 року. "Сучасна наука XXI століття". – К., 2015. – С. 50–79.

15. Бисага К.В. Глобальна програма по боротьбі з відмиванням коштів / К.В. Бисага // Теоретичний аналіз та наукові дослідження юридичної науки у XXI столітті : Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (Запоріжжя, 29-30 квітня 2016 р.). – Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2016. – С. 161–164.

16. Bysaha K.V. The problem of money laundering and violation of anti-money laundering regime in the United Kingdom / K.V. Bysaha // Results of the 8 International Conference : Collection of Research Papers (June 14, 2016) / Responsible editors: M. Prykhodko, S. Tonkykh, A. Mintz. – Montreal, Canada : Published by Accent Graphics Communications, 2016. – P. 31–35.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

17. Бисага К.В. Системно-структурний аналіз результатів імплементації міжнародних стандартів ФАТФ у новий Закон України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення" / К.В. Бисага // Карпатський правничий часопис : науковий журнал, м. Львів. – 2016. – № 11. – С. 16–31.

18. Бисага К.В. Політично значущі особи: виявлення та ідентифікація (міжнародний досвід та українські реалії). Науково-практичні рекомендації для національної системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення / К.В. Бисага. – К. : Київський ун-т ім. Б. Грінченка, 2017. – 200 с.

АНОТАЦІЇ

Бисага К.В. Державне управління у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом: європейський досвід для України. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія державного управління. – Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу. – Івано-Франківськ, 2018.

Дисертація присвячена теоретичному обґрунтуванню протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і розробці пропозицій з урахуванням європейського досвіду щодо напрямів її удосконалення в Україні.

У роботі проведено комплексний аналіз протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом (ПВД), як чинника фінансово-економічної безпеки держави.

Обґрунтовано, що основою ефективного функціонування ПВД в державах-членах ЄС є: потужне правове забезпечення, гармонізоване з міжнародними стандартами та європейськими вимогами; оперативний обмін інформацією між органами та особами, що здійснюють фінансовий моніторинг; діяльність підрозділів фінансової розвідки.

Проаналізовано процеси становлення і розвитку національної системи ПВД та фінансового моніторингу як її ключового елемента, яка пройшла три етапи: становлення – 1991-2009 рр., застою – 2004-2010 рр. і розвитку – 2011 р. – наш час.

Запропоновано стратегічні напрями подальшого удосконалення протидії державного управління у сфері легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Ключові слова: легалізація доходів; відмивання доходів; протидія легалізації доходів; міжнародні стандарти; європейські вимоги; політично значущі особи; публічні діячі; національна система протидії легалізації (відмиванню) доходів; фінансовий моніторинг.

Бисага К.В. Государственное управление в сфере противодействия легализации (отмыванию) доходов, полученных преступным путем: европейский опыт для Украины. – На правах рукописи.

Диссертація на соискание ученой степени кандидата наук государственного управления по специальности 25.00.01 – теория и история государственного управления. – Ивано-Франковский национальный технический университет нефти и газа. – Ивано-Франковск, 2018.

Диссертація посвящена теоретичному обґрунтуванню противодействия легализации (отмыванию) доходов, полученных преступным путем, и разработке предложенной с учетом европейского опыта относительно направлений ее совершенствования в Украине.

В работе проведен комплексный анализ противодействия легализации (отмыванию) доходов, полученных преступным путем (ПОД), как фактора финансово-экономической безопасности государства.

Обосновано, что основой эффективного функционирования ПВД в государствах-членах ЕС есть: мощное правовое обеспечение, гармонизированное с международными стандартами и европейскими требованиями; оперативный обмен информацией между органами и лицами, осуществляющими финансовый мониторинг; деятельность подразделений финансовой разведки.

Анализируются процессы становления и развития национальной системы ПВД и финансового мониторинга как ее ключевого элемента, которая прошла три этапа: становление – 1991-2009 гг., зстой – 2004-2010 гг. развитие – 2011 г. – наше время.

Предложены стратегические направления дальнейшего совершенствования противодействия легализации (отмыванию) доходов, полученных преступным путем.

Ключевые слова: легализация доходов; отмывание доходов; противодействие легализации доходов; международные стандарты; европейские требования; политически значимые лица; публичные деятели; национальная система противодействия легализации (отмыванию) доходов; финансовый мониторинг.

Bysaga K.V. Public administration in countering legalisation (laundering) of proceeds obtained from crime: European experience for Ukraine. – Manuscript.

Thesis for obtaining the candidate of sciences degree in public administration; specialty 25.00.01 – theory and history of public administration. – Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas. – Ivano-Frankivsk, 2018.

The dissertation is devoted to the theoretical substantiation of counteraction to legalisation (laundering) of proceeds obtained from crime, and to develop proposals based on European experience on the directions of its improvement in Ukraine.

The paper defines the essence and place of counteraction to legalisation (laundering) of proceeds obtained from crime, as a factor of financial and economic security of the state. Further development of the categorically-conceptual apparatus took place. In particular, such definitions as "proceeds from crime", "legalisation (laundering) of proceeds obtained from crime", and it is determined that counteraction to the legalisation (laundering) of the proceeds obtained from crime, as a factor of financial and economic security, is primarily the state regulation of administrative actions directed against such legalisation, that is a criminal offense for which punishment should be imposed.

Historical chronology of legal consolidation of international standards and European requirements in the field of counteraction to legalisation (laundering) of proceeds obtained from crime (AML) has been reconstructed, as a result of which it has been established that international standards of AML are contained in the UN Conventions, while European requirements - in the Council of Europe Conventions and in the EU Directives.

General characteristics of AML in the member states of the European Union are summarized, and as it is proved, each of the EU member states has its own developed institute for combating the legalisation of criminal capital. The basis for the effective functioning of AML in the EU member states are next components: strong legal support, harmonisation with international standards and European requirements; operational exchange of information received between all bodies and persons conducting financial monitoring; good activity of financial intelligence units in collecting, analysing and disseminating information on signs of legalisation of proceeds obtained from crime.

The main features of politically exposed persons are identified for their identification as special objects of financial monitoring, which include: individuals whose important public functions were entrusted to or were entrusted to a person before, and the three-year period for the authorization of public functions of public figures was established by law.

The analysis of the formation and development of the national system of AML and financial monitoring as its key element showed that it has passed three stages: the establishment – 1991-2006, stagnation – 2004-2009, and development – 2010 – till now. The formation and development of the national AML system was accompanied by constant care and even pressure from international and European institutions, thanks to which the system acquired a modern model, gradually applying in its activity international standards and European requirements.

The features of application of financial monitoring as a key element of the national system of AML are revealed and its main possibilities are revealed. It was established that financial monitoring – both governmental and primary – are the most effective way to counteract the legalisation (laundering) of proceeds obtained from crime.

Proposals for the definition of strategic directions for further improvement of the counteraction the legalisation (laundering) of proceeds obtained from crime, are formulated, the essence of which are the necessity of: improvement of anti-corruption and anti-legalisation legislation; reform the existing system in Ukraine to notify banks regarding suspicion of money laundering and implementation of civil and criminal liability for bankers that violate the procedure for reporting to the SCFM on such suspicions of money laundering by their clients; recognition of crimes of illegal actions with insider information and manipulation in the stock market, ensuring an adequate level of management of blocked or arrested property, establishing an authorisation procedure for access to frozen funds or other assets that have been identified as necessary for the implementation of these costs, as required by international and European standards; Ukraine's accession to the FATF.

Key words: legalization of incomes; money laundering; counteracting the legalization of incomes; international standards; European requirements; politically significant persons; public figures; national system of counteraction to legalization (laundering) of incomes; financial monitoring.